

GAV PERSPEKTİF

TÜRK DİASPORASININ SİYASAL KATILIM GÜNDEMİ 2023 SEÇİMLERİ VE DİASPORA

Mehmet KÖSE / Editör

GAV Perspektif Yayınları®, 2023

© Göç Araştırmaları Vakfı İktisadi İşletmesi

Sertifika No.: 43715

GAV PERSPEKTİF

Hacettepe Mah. Fener
Sk. No: 5 06230
Altındağ Ankara/Türkiye

+90 (312) 473 79 11

gavperspektif.com
bilgi@gavperspektif.com
siparis@gavperspektif.com

@gavperspektif
@gavperspektif

1. Baskı

Mart 2023
Ankara

GAV Perspektif Yayınları -

ISBN: 978-605-71985-6-3

Karton Kapak

Editör

Mehmet KÖSE

Musahhih

Seda BAYRAKTAR

Kapak & Dizgi

Emre YILDIZ

Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık Ticaret İşletmesi •

Sertifika No: 48058 Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde No:11 | Yenimahalle/Ankara

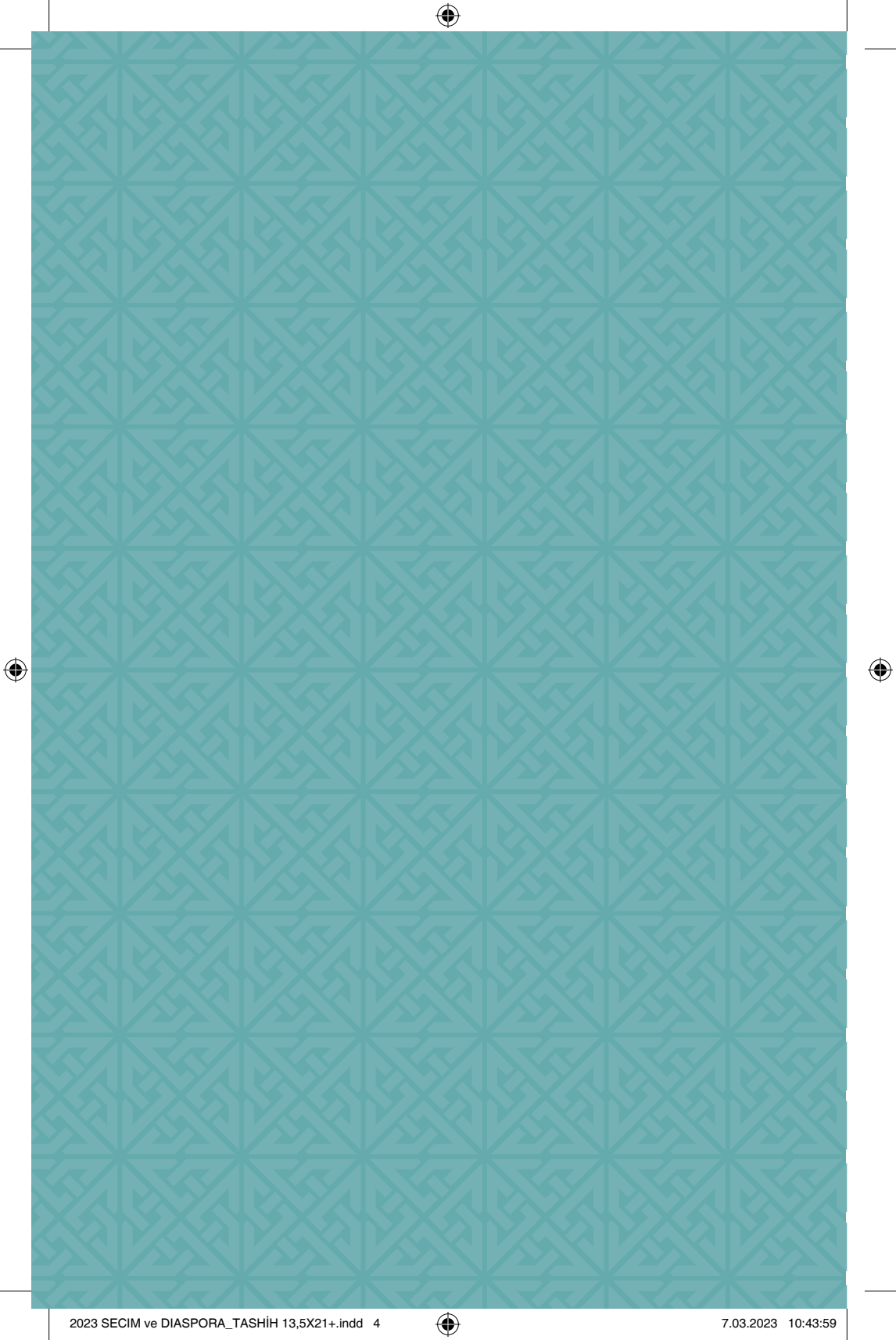
© Kitabın tüm yayın hakları GAV Perspektif Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Türk Diasporasının Siyasal Katılım Gündemi

2023 Seçimleri ve Diaspora

Mehmet Köse
Editör

GAVPERSPEKTİF

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
------------------	---

1.BÖLÜM

SİYASAL KATILIM ve TÜRK DİASPORASI	11
---	-----------

Çalışmanın Yöntemi	12
Diasporanın Siyasal Katılımı ve Siyasi Partilerin Yaklaşımı	17
Türk Diasporası ve Seçimler	25
Partilerin Seçim Beyannamelerinde Diaspora	32
Hükûmet Programlarında Diaspora	45
Kalkınma Planlarında Diaspora	51

2. BÖLÜM

TÜRK DİASPORASININ SİYASAL KATILIMDAN BEKLENTİLERİ*	61
--	-----------

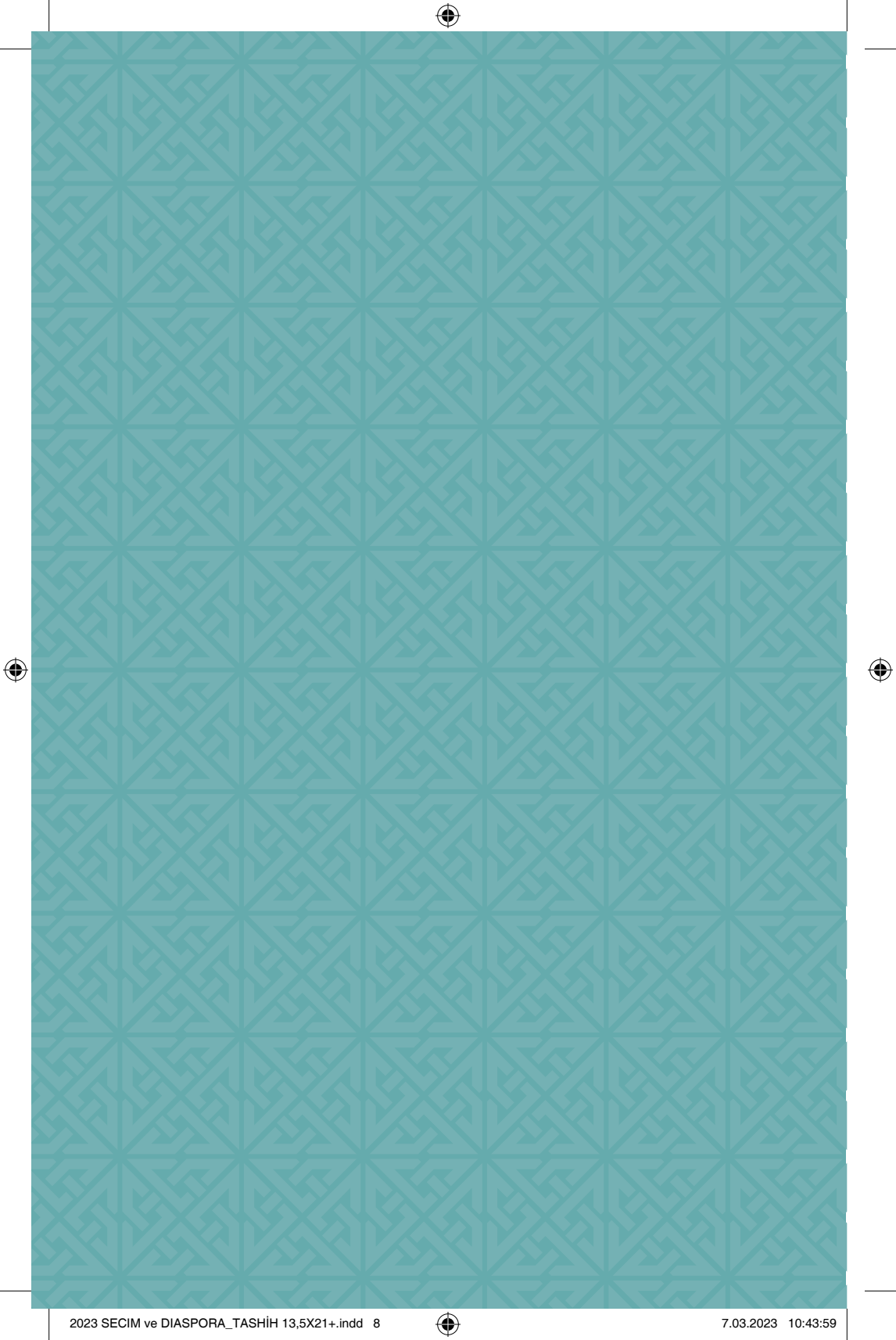
Görüşülen ve Katılımcı Bilgileri	61
A. Siyasal İlgi	68
A1. Siyasi Gündem	70
A2. Türk Siyasetinde Görünürlük	81
A3. Partilerin Seçim Çalışmaları	84
A4. Türk STK'larının Mesken Ülkedeki Seçim Çalışmaları	88

B. Siyasal Katılım	90
B1. Yurt Dışında Oy Kullanma	90
B2. Yurt Dışı Seçim Bölgesi Oluşturulması	99
C. Meseleler.	105
C1. Mesken Ülkedeki Toplumsal Meseleler	107
Kimlik ve Aidiyet	107
Türkçe Ana Dili ve Eğitim	108
Ayrımcılık ve Hak İhlalleri	111
C2. Türk Kurumlarından Kaynaklı Meseleler	115
D. Beklentiler	124
D1. Mesken Ülkeden Beklentiler	126
D2. Diasporanın Türkiye’den Beklentisi	129
D3. Diasporanın Taleplerini İletmesi	137
D4. Türkiye’nin Diasporadan Beklentisi	139

3. BÖLÜM

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.	145
KAYNAKÇA	153
EKLER	159
EK-1: Anket Soruları	159
EK-2: Görüşme Soruları	166
EK-3: Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.	168
EK-4: Katılımcıların Yaş Grupları ile Türkiye’nin Sunduğu Siyasi Katılım Hizmetlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	173
EK-5: Katılımcıların Yaş Grupları ile Türkiye’nin Sunduğu Siyasi Katılım Hizmetlerine İlişkin Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi	175

EK-6: Yaş Gruplarına Göre Oy Kullanmaya Yönelik Tutumlara İlişkin Çoklu Yanıt Grafikleri	179
EK-7: Yaşanılan Ülke Kategorilerine Göre Bazı Anket Maddelerine Verilen Yanıtlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	180
EK-8: Yaşanılan Ülke Kategorilerine Göre Bazı Anket Maddelerine Verilen Yanıtlara İlişkin Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi	183
EK-9: Katılımcıların Cinsiyete Göre Anketin Bazı Maddelerine Verdiği Yanıtlara İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi	185
EK-10: Katılımcıların Bulundukları Bölgeye Göre Türkiye’den Beklentilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	186
EK-11: Katılımcıların Bulundukları Bölgeye Göre Türkiye’den Beklentilerine İlişkin Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi.	187
EK-12: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Türkiye’den Beklentilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	188

ÖN SÖZ

Siyasi partiler, cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçim sürecinde yurt dışı seçmenlerin beklentilerini anlamak ve buradan hareketle programlarını olgunlaştırmak üzere çalışmalarını yoğunlaştırmaktadırlar. Parti heyetleri; Türk diasporasının yoğun olarak yaşadığı ülkeler başta olmak üzere Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'yı ziyaret etmektedirler. Bu ziyaretlerinde parti çalışmalarını organize etmekte ve formel-informel parti yapılanmaları ile ilgili çalışma programları yapmaktadırlar. Diğer taraftan Türk diasporasının farklı kesimleriyle bir araya gelerek onların sorunlarını ve taleplerini öğrenmeye çalışmaktadırlar. Çalıştaylar, araştırmalar ve toplantılarla bilgi edinme süreçlerini daha da derinleştirmektedirler. Bununla birlikte yurt dışı seçmenler de beklentilerinin ve gündemlerinin ana vatanlarındaki Türk kamu idaresi ve siyasetinde nasıl karşılık bulduğunu öğrenme ve anlama çabası içerisindeyler.

Siyasi partiler ve hükûmetler kitlesel göçün başladığı 1960'lı yıllardan itibaren Türk diasporası ile ilgili meseleleri farklı boyutlarıyla parti ve hükûmet programlarına almışlardır. Hükûmetlerin ve siyasetin diasporaya yönelik programları, Türkiye'nin sosyoekonomik, siyasi ve güvenlik gündemiyle ilişkili olarak dönemsel farklılıklar göstermiştir. İlk dönemlerde ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumla bağlantılı olarak diasporanın tasarruflarını ve yatırımlarını ana vatana çekme politikaları öne çıkmıştır. Diasporanın mesken ülkelerde kalıcı olmaya başlamasıyla birlikte eğitim hizmetleri, kültür ve dinî hizmetler de programlarda yer bulmaya başlamıştır. Türk diasporasının bulunduğu ülkelerde oy kullanmaya başladığı 2014 yılından sonra

ise özellikle iktidar ve ana muhalefet partilerinin programları Türk diasporasıyla ilgili konulara daha fazla yoğunlaşmıştır. Bu anlamda Türk diasporası mensupları, kendilerinin özne olarak görülmesini ve siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gündemlerinin hem bireysel ve toplumsal ihtiyaçları açısından hem de mesken ülkeden ve ana vatandan beklentileri açısından ele alınmasını ummaktadırlar. Bunun sebebi; hükûmete talip olan siyasi partilerin iktidara gelmesi hâlinde diaspora özelinde izleyecekleri politikaların, uygulayacakları programların ve mesken ülke hükûmetleri ile kuracakları ilişkilerin hem kendilerinin hem de ana vatanlarının geleceği açısından önem arz etmesidir.

Bu anlamda mevcut çalışma, Türk diasporasının ana vatan siyasal katılımından neler beklediğini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde, siyasal katılım kavramı çerçevesinde Türk diasporasının siyasal katılım imkânını elde etme süreci ile parti-hükûmet programlarının gelişme süreci ele alınmıştır. İkinci bölümde, Türk diasporasının ana vatan siyasal katılımından beklentilerini anlamak üzere yürütülen görüşmeler ve uygulanan anket yoluyla elde edilen verilerin analizi karma araştırma yöntemi çerçevesinde sunulmuştur. Üçüncü bölümde ise araştırmanın sonuçlarını da içeren sonuç kısmı yer almaktadır. Çalışma kapsamında geliştirilen bu önerilerin seçim sürecindeki siyasi partilerin Türk diasporasının gündemini çeşitli boyutlarıyla anlamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Destekleriyle bu araştırmanın yapılmasını sağlayan Göç Araştırmaları Vakfına (GAV), araştırmanın literatür taraması, mülakatlar, anket uygulaması ve analiz safhalarında yer alan GAV araştırma ekibinden Bahar Cebe, Ebubekir Tavacı, M. Derya Canpolat, M. Mustafa İyi, Medine Pala, Saliha Nur Katmer, Selman Çevik, Süleyman Furkan Çobankara ve Tuğçe Karabeyser'e teşekkür ederiz.

Mehmet KÖSE
Ankara, Mart 2023

1.BÖLÜM SİYASAL KATILIM ve TÜRK DİASPORASI

Mehmet Köse

Yurt dışında yerleşik vatandaşların ana vatandaki seçimlere katılabilmesini sağlamak adına geçmişten günümüze kadar çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmaların ilk somut adımı 1950 yılında atılmış; seçmen kütüğüne yazılma ve seçim günü memleketinde bulunma esasına dayanan bir usulle yurt dışında ikamet eden vatandaşların ana vatan seçimlerinde oy kullanmasına olanak sağlanmıştır. İkinci somut adım, 1987 yılında atılmış ve seçim zamanlarında memleketinde bulunma esasına esneklik getirilerek seçmenlerin gümrüklerde de oy kullanmasına imkân tanınmıştır. Üçüncü ve son somut adım ise 2012 yılında atılmış ve önceki usul daha da esnetilerek yurt dışında sandık kurulması esası benimsenmiştir. Böylece Türk diasporasına gümrüklerin yanı sıra bulundukları ülkeden ayrılmadan ana vatan seçimleri için oy kullanma hakkı tanınmıştır. Gümrüklerde oy kullanımı ilk kez 1987'deki halk oylaması için gerçekleşmiş ve 2011 yılına kadar tek uygulama olarak yürürlükte kalmıştır. 2012 yılında yapılan yasal düzenleme ile yurt dışında sandık kurulmasının önü açılmış ve 2014 yılından sonra gerçekleşen seçimlerde Türk diasporası ana vatana seyahat etmek zorunda kalmadan yaşadığı ülkede sandık kurulan en yakın mahalde oy kullanabilmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmeler neticesinde, sadece gümrüklerde oy kullanma imkânı bulunan 1987-2011 arasında gerçekleştirilen milletvekili seçimlerinde ve halk oylamalarında yurt dışından oy kullanımı en yüksek 270 bin civarında olmuşken yurt dışında ilk kez sandık kurulan 2014 yılından 2018 yılına kadar en düşük katılım 500

bin civarında ve o da ilk seçimde olmuşken son seçimlerde 1,5 milyon civarında oy kullanımı gerçekleşmiştir. Bir başka deyişle 3 milyon civarında olan kayıtlı seçmenin yarısı 60 ülkede ve ülkemiz gümrük kapılarında kurulan sandıklarda oylarını kullanmıştır [Anaz ve Köse, 2020]. Bu görece yüksek ve artan katılım oranı, ana vatan-diaspora ilişkisini siyasal bir düzleme taşımıştır. Bu siyasal düzlem de hem seçmen olarak Türk diasporasının hem de aday olarak Türkiye'deki siyasi partilerin karşılıklı ilişki ve etkileşimine dayanmaktadır. Dolayısıyla oy kullanma yoluyla ana vatana karşı siyasal sorumluluğunu yerine getiren Türk diasporasının seçmen olarak ana vatan kamu politikalarından beklentilerinin neler olduğunu ortaya koymak ve bu gündemin siyasi partilere aktarılması önem arz etmektedir.

Bu anlamda mevcut çalışma, yaklaşan 2023 cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri öncesi Türk diasporasının Türk siyasetinden ve kamu idaresinden beklentilerinin neler olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Daha geniş anlamda Türk diasporasının ana vatan siyasal katılım gündemini analiz etmek bu çalışmanın esasını oluşturmaktadır. Çalışmanın bu hedefi, siyasal katılımı nasıl ele aldığını gösteren asli yaklaşımından ileri gelmektedir. Bu çalışmada, seçme ve seçilme hakkı gibi önemli bileşenleri olan siyasal katılım; toplum olarak ihtiyaçların ve beklentilerin karşılanması amacıyla karar vericiler üzerinde etki etme süreci olarak ele alınmaktadır. Ancak siyasal katılım, taleplerin seçim beyannamelerine ve hatta hükûmet programına girmesiyle sınırlı bir süreç değildir, aynı zamanda uygulamanın takibini de içermektedir. Dolayısıyla mevcut çalışma, Türk diasporasının 2023 seçimlerinde oylarına talip olan siyasi partilerden beklentilerini ortaya koyma amacındadır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmanın temel amacı; Türk diasporasının sorun, beklenti ve siyasal katılımı konusunda kapsamlı ve güvenilir bir veri

kaynağı oluşturmak olduğu için çalışmanın yöntemi sadece ilgili akademik çalışmaların ve diğer ikincil kaynakların incelenmesine değil, aynı zamanda Türk diasporası ile gerçekleştirilen anket ve derinlemesine görüşmeler yoluyla birincil veri elde etmeye dayanmaktadır. Bu anlamda, çalışma kapsamında ilk olarak ulusal ve uluslararası yayınlar ile yüksek lisans ve doktora tezleri gibi akademik yazının yanı sıra TBMM parlamento görüşme tutanakları, TBMM komisyon raporları, Türkiye Cumhuriyeti kamu kurumlarının konuya dair hazırlamış olduğu raporlar, hükûmet programları ve siyasi partilerin programları, seçim beyannameleri ve bu konuya ilişkin politikaları titizlikle incelenmiştir. Ardından Türk diasporasının sorun, beklenti ve siyasal katılımını istatistiksel veriler, deneyimler ve anlatıların sentezlerinden yararlanarak ulaşılan bulgularla ortaya koymak için Johnson ve Onwuegbuzie'nin nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı üçüncü bir araştırma yöntemi olarak tanımladığı karma araştırma yöntemine [Johnson ve Onwuegbuzie, 2004] başvurulmuştur. Bu araştırma yönteminin tercih edilme sebebi, nitel ve nicel yöntemlerin dezavantajlarını azaltıp her yöntemin avantajlarından yararlanarak çalışma bulgularını güçlendirmektir. Dolayısıyla çalışma kapsamında; geniş kitlelere ulaşabilme, verileri etkili bir şekilde analiz edebilme ve ön yargıları kontrol edebilme avantajına sahip olan nicel yöntem ile görüş ve deneyimlere odaklanılarak derinlemesine bir bakış açısı sunma avantajına sahip olan nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Böylece Creswell'in işaret ettiği gibi nicel araştırma yöntemlerinin insanı anlamaya odaklanmadığı için sınırlı bilgi sunması gibi dezavantajları ile nitel araştırmaların sınırlı kişiler üzerinde çalışılması ve sınırlı bir genellenebilirliğe sahip olması gibi dezavantajları [Creswell, 2017, s. 5] giderilerek çalışma bulgularının geçerliliği ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Bunu yaparken Türk diasporasının görüşlerini keşfetmek, anlamlandırmak ve yorumlamak amacıyla bir saha çalışması yürütülmüştür. Saha araştırmasının veri toplama araçları olarak nicel araştırma yöntemlerinden örneklem alınarak yapılan ve anlamlı istatistiksel veri elde

edilmesine olanak sağlayan anket [Karasar, 2018] tekniğine başvurulmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden ise insanların düşüncelerini ortaya çıkaran, mümkün olduğunca ayrıntılı bilgi sağlayan ve rastgele seçilmiş örnekleme çevrim içi uygulanabilir olması bakımından birebir görüşme tekniği [Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41] kullanılmıştır.

Anketin örnekleme, homojen bir popülasyon üzerinde çalışılmasını sağladığı, katılımcılara erişimi kolaylaştırdığı, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığı için tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme [Ackoff, 1953] yoluyla belirlenmiştir. Bu anlamda, çalışmanın evrenini Yüksek Seçim Kurulunun (YSK) sitesinde 2018 yılında seçmen olarak kaydedilmiş 3.044.835 Türk diasporası mensubunun tamamı oluşturmaktadır. Bu kişiler arasından çeşitli kanallar üzerinden (internet, e-mail ve sosyal medya hesapları) ulaşılan ve anketin uygulanmasını mümkün kılan farklı meslek ve yaş gruplarına dâhil 1349 kişi ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Anket soruları; Türk diasporasının siyasal katılımına ilişkin durumunu ortaya çıkarmak, temel sorun ve beklentilerini anlamak ve bunlar için çözüm üretilmesine katkı sağlamak amacıyla literatürden yararlanılarak formüle edilmiş ve uzman görüşü üzerinden soruların kapsam geçerliği sağlanmıştır. Bu anlamda anket soruları; katılımcıların yaş, cinsiyet, meslek gibi sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik soruların yer aldığı giriş bölümü hariç 3 bölümden oluşturulmuştur. İlk bölüm, birden fazla seçenekli sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm, 1'den 5'e kadar numaralandırılması gereken önermeler içermektedir. Son bölüm ise Türk diasporasının kendisini nasıl tanımladığını anlamaya yönelik çok seçenekli tek bir sorudan oluşmaktadır (bk. EK1). Belirlenen örnekleme, anket dijital hâle getirilip çevrim içi ortama aktarıldıktan sonra 26 Eylül-23 Aralık 2022 tarihleri arasında uygulanmıştır. Toplanan verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 27 ve veri görselleştirmeleri için R 4.2.2. programları kullanılmıştır. Verilerin parametrik özellikler göstermesi nedeniyle çalışma

kapsamında parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre % 95 güven aralığına göre veriler test edilmiş ve güven aralığının (1-p) ilgili değerin üzerinde kalmasıyla anlamlı ölçüdeki ilişkililik veya farklılıklar kabul edilmiştir. Öte yandan araştırmada kullanılan anket formunun maddeleriyle bütün olarak ROC analizi yapılmış ancak analizin istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermemesi nedeniyle maddelere kesme puanı atanamamış ve her bir madde kategorik değişkenler üzerinden tekil olarak değerlendirilmiştir.

Görüşmeler için çalışma grubu¹ belirlenirken amaçlı örneklemeye tercih edilmiş; araştırma konusu hakkında kapsamlı ve aydınlatıcı bilgi sağlayacağı düşünülen kişiler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın evrenini, ankette olduğu gibi, YSK'nın sitesinde 2018 yılında seçmen olarak kaydedilmiş 3.044.835 Türk diasporası mensubunun tamamı oluşturmaktadır. Bu anlamda, kolayda örneklemeye tekniği uygulanırken e-posta, telefon ve sosyal medya üzerinden Türk diasporası mensupları ile iletişime geçilmiştir. İletişime geçilen kişilerin bazılarının dönüş alınamazken bazıları başlangıçta görüşme yapmayı kabul etmiş ancak daha sonra yoğunlukları nedeniyle görüşme yapacak zaman ayıramamıştır. En nihayetinde 5 kıta, 31 ülke, 52 şehirden 74 kişiye ulaşılmıştır ve çalışma grubu ulaşılan bu 74 kişiden oluşturulmuştur (bk. Tablo 3).

Çalışma grubu ile 15 Eylül-9 Kasım 2022 tarihleri arasında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya hız ve pratiklik katması açısından görüşmeler ZOOM üzerinden çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış form kullanılmıştır. Formda yer alan 13 soru (bk. EK2) yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının beklenti, görüş ve siyasi katılımlarını öğrenmek üzere tasarlanmıştır. Görüşmeye

¹ Çalışma grubu, nitel araştırmalar yöntemi ile görüşülenleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu kişiler metin içerisinde de görüşmeci olarak isimlendirilmiştir. Nicel veriler ile elde edilen anket katılanları ise katılımcı olarak ifade edilmiştir.

başlamadan önce görüşülenlere çalışmanın konusu, amacı, yöntemi hakkında detaylı bilgi verilerek görüşülenlerin çalışmaya katılmaları konusunda sözlü onayları alınmıştır. Her bir görüşme; en az 15, en fazla 111 dakika olmak üzere ortalama 47,5 dakika sürmüştür. Bir görüşmeci ise soruları e-posta üzerinden yanıtlarak göndermiştir. Görüşme yapmayı kabul eden kişiler ses kaydı alınmasına izin vermiş ancak bazı görüşülenler kişisel bilgilerinin çalışma kapsamında paylaşılmasına müsaade etmedikleri için tüm görüşülenler akademik etik ve ilkeler doğrultusunda G1, G2, G3 şeklinde kodlanıp anonimleştirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini artırmak için gerekli yerlerde görüşülenlerin ifadelerinde doğrudan atıfta bulunulmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu işlem doğrultusunda ilk olarak kullanışlı olabilecek her bir veri parçasını belirlemek üzere açık kodlama yapılmış, ardından verilerin en güvenilir kısımlarını filtrelemek ve doygun kategorilere ulaşmak için seçici kodlama yapılmıştır. Elde edilen kodlardan birbiriyle ilişkili olanlar gruplandırılmış ve bu sayede araştırmanın amacına cevap verebilir nitelikte 4 kategori ile 12 alt kategori oluşturulmuş ve ilişkili kodlar bu kategorilere yerleştirilmiştir.

Araştırma deseni olarak çalışmada karma araştırma desenlerinden nicel ve nitel verilerin aynı anda toplandığı ve ayrı ayrı analiz edilerek iki yöntemden elde edilen bulguların harmanlanarak sunulduğu ortak gösterim deseni kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışmada anketten ve görüşmelerden elde edilen veriler; bulgular bölümünde bir arada birbiri ile örtüşen konular altında sunulmuş, elde edilen tüm bu verilerin sonuçları birleştirilerek aktarılmıştır.

İlgili literatürün Türk diasporasının ana vatandaki siyasal katılımını seçme-seçilme hakkı [bk. Aydın, 2014, Mencütek ve Erdoğan, 2015; Yanaşmayan ve Kaşlı, 2019], yurt dışı seçim çevresi [bk. Anaz ve Köse, 2020; Gündoğmuş, 2021], siyasal ilgi ve katılım [bk.

Erdoğan, 2015; Sağlam, 2019], seçmen davranışı [bk. Bilecen ve Araz, 2015; Yıldırım, 2016; Beşen, 2018; Arkılıç, 2021], Türkiye'nin uyguladığı politikalar [bk. Ünver, 2013; Köşer Akçapar ve Bayraktar Aksel, 2017; Şahin Mencütek ve Başer, 2017; Çağlar, 2018; Koinova ve Tsourapas, 2018; Arslan, 2021; Houtkamp ve Bruijne, 2021; Kolbaşı Muyan, 2021; Umpierrez de Reguero, Yener-Roderburg ve Cartagena, 2021; Yedekçi-Schellas, 2021], Avrupa'nın uyguladığı politikalar [bk. Laguerre, 2020] ile sorunlar ve beklentiler [bk. Saral, 1995; TBMM Komisyon Raporu, 2003] gibi temalar üzerinden ele aldığı anlaşılmıştır. Bu temalara ek olarak mevcut çalışmanın yaklaşan 2023 Türkiye seçimleri bakımından Türk diasporasının ana vatan siyasal katılımından neler beklediğini TBMM parlamento görüşme tutanakları, ilgili raporlar, hükûmet ve siyasi partilerin programları ile seçim beyannamelerinin incelenmesi ve karma araştırma yöntemi vasıtasıyla ulaşılan bulgular ışığında ortaya koyarak politika önerileri getirmesi bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Diasporanın Siyasal Katılımı ve Siyasi Partilerin Yaklaşımı

Diasporanın siyasal katılımı, son yıllarda akademide, siyasette ve toplum gündeminde tartışılan konulardan biridir. Diasporanın siyasal katılımı birçok yönüyle ana vatandaki hemşehrileriyle benzerlik göstermekte ancak önemli boyutlarıyla daha kompleks özellikler taşımaktadır. Hemen hemen her ülkenin anayasası tüm vatandaşlarına kimliklerinden bağımsız olarak eşit hak ve sorumluluklar yüklemektedir. Türk anayasası da vatandaşlık bağına esas kabul etmekte ve mukim olup olmamasına bakmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 62'nci maddesi devlete yurt dışındaki Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocukların eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının temini ile ana vatana bağlılığının korunması hususunda sorumluluk yüklemiştir. Anayasa'nın bu maddesinin kamu idaresine yüklediği yurt dışındaki toplumla ilgili maddede sayılan sorumluluklar, sınır ötesinde